Jing-Li

Het is half januari en de zon schijnt blikkerend en hard de kamer in. Hij staat zo laag dat het stof op het dieprode dressoir schaduwen trekt. De luchtbevochtiger naast de piano laat een zachte en monotone ruis horen, dag en nacht. Het is net genoeg om de ergste ontstemming te voorkomen. Zelfs nu, nu de snaren moeite hebben om hun trillingen te beheersen, klinkt ze warm en diep. Ze is van 1996. Toen had ik haar nooit kunnen kopen – veel te duur. Maar precies op de geboortedag van Nikolai kwam zij toch in mijn bezit. Eigenlijk verdient zij een betere pianist dan ik, maar toch: ik geniet elke dag van de rijke volle klank, de verfijnd afgewerkte kast, het donker-grijsgroene vilt en het koperkleurige *Bechstein* boven het klavier.

Het nieuws blijft maar komen met onheilstijdingen. Er is een wapenstilstand in Gaza, maar het perspectief is zwart en onzeker. De Palestijnen lijden honger, bivakkeren in tenten van oud plastic en dekens, gaan dood als ze voor noodweer schuilen in instortende ruïnes. Trump, wil Groenland hebben, goedschiks of kwaadschiks. De internationale rechtsorde wordt achtergelaten op de vuilstortplaats van de geschiedenis. De ayatollahs in Iran deinzen er niet voor terug om duizenden slachtoffers te maken onder de eigen bevolking, mensen die meer dan genoeg hebben van hun wrede theocratie. De zwarte bevolking van Sudan wordt met geweren en hakmessen uitgemoord door Arabische milities. Oeigoeren, het volk van Turkse afkomst in het Westen van China, worden systematisch afgeknepen en geknecht. En in onze enclave - *dat kleine stukje aarde* waar het goed is - dwingt een gerenommeerde partij als de VVD het land ertoe om te kiezen voor een kabinet met een uiterst rechtse partij als JA21 of voor een minderheidskabinet. Het korte termijn electorale gewin, of althans de hoop daarop, wint het van zorgvuldig bestuur dat is gericht op waar het land behoefte aan heeft. Politici die weigeren om mensen het ware verhaal - tot in den treure wetenschappelijk onderbouwd - te vertellen over klimaatverandering en de consequenties die dat moet hebben. Toen ik jong was, leek het alsof de wereld verdeeld was in goed en kwaad; goed was goed en kwaad was kwaad. Nu is het kwaad als een agressieve schimmel in een zachte kaas doorgedrongen tot in alle uithoeken van de wereld, ook de onze.

Ik sla een C mineur akkoord aan, gevolgd door F mineur add 9 en G groot. Ze troost mij.

Als ik door het zijraam waaraan mijn bureautje staat naar buiten kijk, dan zie ik een glimp van de dijk. Daarachter ligt het Wad met, nu het laagwater is, grote groepen steenlopers, strandlopers, scholeksters en wulpen. De lage zon beschijnt de natte platen, prieltjes lichten zwak-zilver op. Een enkele tureluur zoekt naar pieren en achtergebleven garnalen. Aan de horizon ligt de Hoge Berg en, meer naar het Noordoosten en nauwelijks zichtbaar, de toren van De Cocksdorp. Daarachter is de zee, alles in melkblauw. Misschien vaart daar weer de helrode *Rebel 41* die ik er ooit tegenkwam – ik op weg naar Ameland, de Rebel richting Noord, misschien naar Noorwegen of nog verder. Ik zou willen varen in mijn kajak, maar een blessure in mijn linkerarm gooit roet in het eten. Ik word oud – kennelijk – want er duikt steeds een nieuw euvel op. Vanmorgen bezocht ik een specialist in het ziekenhuis van Den

Helder. Zij vond dat de Candida-infectie in mijn linkervoet goed onder controle was. Waarschijnlijk de rest van mijn leven regelmatig behandelen met een gist-dodende crème. De eerdere problemen met mijn ademhaling, lever en bloeddruk kunnen, zo verklaarde zij, zijn veroorzaakt door een poging om de infectie te killen met *Itraconazol*. Oppassen dus met systemisch werkende antimicotica. Nóg liever zou ik willen varen in de *Juni*. Ik zou de nieuwe triradiaal gesneden genua willen uitproberen. Ik zou voor anker willen gaan met het nieuwe Rocna-anker. Ik zou in een hoekje van de kuip willen zitten, uit de wind onder de buiskap, met een whisky in de hand – de boot heel licht rollend op een oude deining van zee.

Ik speel de sonate in F mineur K481 van Scarlatti. Ze verzacht het wachten.

Dan loop ik langs het Wad. Texel houdt zich schuil achter felle sneeuwbuien. Ze nemen mij mee en samen dwalen we door de lang vervlogen verhalen van *Schaduwen op zee* [1].

Hij is gevlucht. Weg uit zijn troosteloze jaren-tachtig nieuwbouwwijk, weg van de baan die geen vreugde bood maar wel energie kostte, weg van vrienden die wel praatten maar zelden luisterden, weg van overvolle supermarkten waar chips, frisdrank en snoep op ooghoogte staan, weg van zijn somberheid en onvermogen om wát dan ook in gang te zetten, weg van het gebrek aan liefde en weg van zijn mislukken. Zijn vrouw was al eerder gevlucht.

Hij vertrok over zee richting Zuidwest, zonder te weten waar naar toe. Hij zou wel zien. Misschien La Palma, de Azoren of nog verder. Hij zeilde etmalen lang. Keer op keer draaide de aarde haar aangezicht naar de zon en wendde zich weer af. Wolken verschenen aan de

horizon, dreven over en verdwenen weer. Golven rolden aan vanuit de nieuwe wereld op weg naar de oude, eindeloos en zonder boodschap. De zee schitterde in de zon, lag kil en somber onder brede wolkenvelden en was onherbergzaam in de koude nacht. Hij dacht na over de zin van het bestaan, maar de steen in zijn maag bleef en maakte het ademhalen moeilijk. Hij had zichzelf meegenomen.

Wind was opgestoken, golven werden hoger, de hemel donker. Een ronde vrouwenstem bracht haar tijdingen. 'Low west Sole, moving east; visibility moderate to poor; Shannon, Fastnet, Sole, Plymouth, Fitzroy and Biscay southwest 7 to 8, backing west 8; this was the shipping forecast; next broadcast is at 0520 UT.' Stilte. De fok werd gestreken en in het grootzeil werd het derde rif gezet. Wachten op wat er komen gaat. Afvallen is geen optie, de Franse Westkust is veel te dichtbij. Hoogte houden, zolang en zoveel het kan. Uit de donkere nacht schieten zeeën aan, grommend met witte tanden. De boot wringt en stampt, zwart water over dek, in de kuip, oorverdovend lawaai, bulderende wind, het water sist, kolkt en sleurt. Zonder slaap, zeeziek, zout water tot op het hemd, witte knokkels, een droge mond, doffe angst in al zijn vezels. Rillen, volhouden, niet denken maar volhouden – en hopen op genade al gelooft hij niet. De boot zal standhouden - aan haar ligt het niet. Maar hij?

En dan - hij is het hopen ruim voorbij - ontspant de storm beetje bij beetje. De golven houden op met brullen en verliezen hun vernietigende kracht, de windvlagen hun venijn, de regen milder. Het grijze wolkendek breekt hier en daar en er verschijnen waterige blauwe plekken. De wind die draait en zwakt af tot een vriendelijk briesje. Nog minder. Lome deining die verdovend werkt. Hij ziet zichzelf zitten, gedesillusioneerd, intens vermoeid, gebroken. Hij ziet de eindeloze grijze zee, waar hij niet hoort, waar hij bang voor is. Hij verafschuwt zichzelf. Zo vervliegen de dagen, zonder doel en zonder verleden. Het bulderen was spreken geworden, het spreken werd fluisteren en uiteindelijk was het bijna stil. Er restte nog een zacht gemurmel, nauwelijks hoorbaar, nauwelijks voelbaar. Het wateroppervlak rimpelde onder de laatste zuchtjes en veranderde daarna in een traag golvende spiegel. De nachten mild, met sterren als verre wachters. Stilte, als een lange fermate.

Iets daar buiten vangt mijn blik. Ik zie oranje en besef hoe vreemd dat is. Grijs, groen, blauw, maar geen oranje, die kleur hoort hier niet. Ik kijk nogmaals en zie een fel oranje reddingsvlot zacht deinend in het staalgrijze decor van lucht en zee. Ik trek het slaphangende grootzeil wat verder dicht en geef een duwtje aan het roer. Maar de wind is weg; de boot hangt lusteloos in het water en reageert niet. Nog een ruk aan de grootschoot. Dan gooi ik de grootzeilval los. Het zeil komt naar beneden geroetsjt. Daarna hetzelfde met de fok. Ik zoek naar de sleutel van de motor. Voorgloeien, starten en vooruit. Gejaagde blik zoekend naar het vlot. Een licht gevoel van opluchting als ik het hel-oranje tentdoek weer in het vizier krijg. Ik neem gas terug en roep. Geen antwoord. Een lichte teleurstelling. De haren op mijn armen staan overeind. De boot schampt langs het vlot. Ik roep nog een keer. Het zweet breekt mij uit. Gestoethaspel met het vlot en ingehouden vloeken. Ik roep nog een keer,

hees. En dan klinkt er een vaag menselijk geluid, de zachte stem van een vrouw. Ik kijk naar binnen en geloof het niet. De gelijkenis is zo immens, zo totaal, dat ze het wel *moet* zijn.

Ameland, Koninginnedag, lang geleden. De huisjes aan de bosrand met hun rieten daken, liggen met hun rug naar de weilanden. Het is al warm, zeker voor de tijd van het jaar. Het vroege voorjaar, windstil. Een graspieper staat hoog in de lucht en kwinkeleert met nieuw elan. De dennen verspreiden een milde harslucht die zich vermengt met vroegbloeiend gras. Hij zit in een luie stoel en kijkt naar de kerk van Hollum die tien keer slaat. Hij hoort dat niet, want hij heeft een koptelefoon op - Bruckner 9, laatste deel; de berusting, het uitdoven van een simpele godvruchtige man. Het zaklopen zal nu wel snel beginnen, daar in Hollum. Hij zal er niet bij zijn. Hij is bij Jing-Li, het meisje met haar Chinese vader en Nederlandse moeder. Een week geleden heeft hij haar gekust; het eerste meisje ooit. Hij verdronk in de peilloze diepte van haar zachtbruine ogen, haar heldere stem met een zweem van ironie. Maar tegelijk is hij ook niet bij haar. Het zal immers nooit wat worden, dat weet hij maar al te goed. Meisjes als Jing-Li worden niet verliefd op jongens hij. Dat is nu eenmaal zo. Vriendschap, dat is het enige wat ze hem te bieden heeft. In het lauwe water van zijn verbeelding groeit de wanhoop als een smerige blauwalg die langzaam maar zeker het water van alle zuurstof berooft.

Nog steeds dezelfde blik, licht spottend, haast geringschattend. De veertig jaren die zijn verstreken imploderen tot een moment, een nauwelijks waarneembare rimpeling.
‘Heb je wat water voor me?’
Ik schiet de kajuit in, kom weer aan dek en geef het haar.
‘Kom je ook’, klinkt het.
Ik klim over de reling en laat mij in het vlot zakken. Ze is het - echt. De tijd heeft haar overgeslagen. Wij samen op een door God verlaten stuk van de Noord-Atlantic. Het oranje schijnsel van de tent geeft haar iets feeërieks. Ze lijkt op een engel.
‘Hoe is het met je, eenzame zeiler? Je ziet er niet al te best uit. We worden allemaal ouder, zo is de natuur, maar jij bent meer dan oud. Je lijkt verslagen.’
‘Ik zie eruit zoals ik ben.’
‘Je klinkt bitter.’
Bitterheid, het zou kunnen.
Haar stem is zacht en vol, weldadig.
‘Waaraan, aan welke verwachting, aan welke eis, was je zo gehecht dat het leven niet anders kon dan je teleurstellen?’
Een droefheid van heel lang geleden. Niet de droefheid die hoort bij een nooit tot bloei gekomen liefde. Nee, het is ouder dan dat. Het is een verdriet van ver voor de geslachtsrijpheid - rouw die te maken heeft met de onmogelijkheid van het paradijs.
Na een lange stilte gaat ze verder.

‘*Er is iets vaags en toch volmaakts*
dat al bestaat vóór hemel en aarde.
Zonder geluid, zonder substantie
op zichzelf staand, onveranderlijk,
alom werkend, zonder verderf.
Zie het als de moeder van het universum.
Ik ken de naam niet,
ik noem het De Weg.’

‘*Wie in vroeger tijd De Weg volgden,*
ze waren ingetogen als wie te gast is,
verdwijnend als smeltend ijs,
eenvoudig als onbewerkt hout,
ontvankelijk als een vallei.’ [2]

De wieken draaien traag hun rondjes. Hij begrijpt haar niet, luistert misschien niet eens. ‘Denk aan de wolf die met soortgenoten in een roedel leeft? Heeft hij plannen, verwachtingen, ijdelheden of schikt hij zich in route die de Weg voor hem heeft bepaald? Verzet hij zich ertegen, gaat hij in discussie, eist hij verklaringen en genoegdoening of laat hij zijn wat is? Waarom zouden wij anders zijn dan wolven?’

Het vlot wiegde zachtjes op de oude deining de ogen werden zwaar, de ademhaling regelmatig, de benen loom. Er werd niets meer gezegd.

De nieuwe dag begon vroeg. Hij voelde zich opmerkelijk vief. Hij maakte een kop sterke koffie voor zichzelf en even voelde hij de neiging om een tweede beker klaar te zetten. Vanuit het zuiden was er een heel licht briesje opgestoken en de boot sukkelde halve wind naar het Westen. De geurende koffie smaakte geweldig maar bracht geen antwoorden. Verwonderd speurde hij in zijn geheugen, nieuwsgierig zelfs, maar hij vond niets dan een vaag besef van geluk, nog het beste te vergelijken met de geur van pas gemaaid gras na een regenbui. Grijstinten volgden elkaar op in eindeloze milde schakeringen. Het was droog, maar de lucht voelde aan alsof het ieder ogenblik zou kunnen gaan miezeren. Lichte motregen op je uitgedroogde zoute huid, weldadig, de brenger van nieuw leven.

Er lag een vermoeide glimlach op zijn gelaat. In de afgelopen dagen was hij oud geworden. Niet zozeer oud in de betekenis van afgemat en afgedaan, de voorfase van het sterven, maar oud als een reuzenschildpad, uit een geslacht van honderden miljoenen jaren. Traag maar bedachtzaam, zo haalde hij het nog overgebleven rif uit het grootzeil. De boot helde iets over en zwaande voornaam over de ronde oceaandeining, richting West, doelloos maar mooi in zichzelf. Een groot deel van de tijd bracht hij slapend door. Elk half uur ging de wekker. Dan keek hij even naar buiten en direct daarna kroop hij weer in zijn slaapzak. Het

waren diepe en tijdloze halve uren die door niets werden onderbroken. De boot volgde trouw de wind, met haar schiftingen, het ruimen en het krimpen. Ze zeilde etmalen lang, over bakboord aan de wind. Donkerblauwe golven, steeds grijzer wordend, tot aan de horizon, messcherp. En daarboven de avondzon achter een loden wolkendek, hier en daar doorbroken door een kleine opklaring. Waaiers van gesluierd zonlicht tot op het water; vitrage voor de hemel. Hij haalde diep adem en liet de omgeving langzaam binnendringen. Hij naderde het eindpunt van deze reis.

Tijdens de vallende avond kwam de vraag voor het eerst op. De vraag die al een kleine week lag te wachten op zijn beurt, geduldig als de dood, die ook nooit bang hoeft te zijn dat hij zal worden overgeslagen.

Wat nu?

Hij keek verwonderd om zich heen, alsof hij niet had verwacht dat deze vraag ooit gesteld zou kunnen worden. De vraag was onwelkom. Hij had geen zin om hem te beantwoorden. De aan-de-windse koers voelde alsof het zo moest zijn. Elke verandering zou het delicate evenwicht van water, wind en boot verstoren. Het gegorgel van het water langs de romp mocht niet worden onderbroken. De rustig ploegende cadans van de boot in de golven kon voor altijd doorgaan. De weerstand die hij voelde tegen de vraag was haast fysiek. De boot

en hij mochten niet worden gestoord op hun westwaartse reis. Laten gaan, vrij van leibanden! Hij ging naar binnen en pakte een kladblaadje, schreef op “wat nu?” en legde het op de kaartentafel onder de passer. Hij kroop in zijn slaapzak voor een volgend half uurtje en verzonk direct in een diepe slaap. De vraag moest nog maar wat geduld hebben. Rond middernacht kroop hij naar buiten. Volle maan. Er lag een zilveren loper over de oceaan. Het kompas lichtte flauw op en stond onveranderd op west-zuidwest. Kippenvel. Voor het eerst in tijden voelde hij de behoefte aan muziek opkomen. Waar was ze al die tijd geweest, deze metgezel die de barre tocht door het bestaan draaglijk maakt? Hoe lang had hij dit toevluchtsoord, deze uithoek van het bestaan waar het altijd goed toeven is, al niet bezocht? Hij zocht naar zijn CD met sonates voor piano van Scarlatti [3]. Het spel van Zacharias, weemoedig maar tegelijk lichtvoetig - het voelde als thuiskomen. Hij hoorde in die tijd, de barok, waarin men nog maar zo kort tevoren de duistere middeleeuwen achter zich had gelaten, de tijd waarin men zich ontworstelde aan het strakke intellectuele harnas van de renaissance. De tijd waarin het gevoel de ruimte kreeg, mocht ademen - nog wel ingetoomd door strakke harmonische regels, dat wel. De tijd van het ontluiken.

Hij zag het kielzog oplichten en voelde zijn middenrif verder ontspannen. Op de kaartentafel lag het papiertje geduldig te wachten.

[1] Schaduwen op zee: een eigen verhaal uit 2012.

[2] Uit Daodejing, Lao Zi, vert. Hans van Pinxteren, uitgeverij Juwelenschip, 2015.

[3] https://open.spotify.com/track/6S2RZNedX65jNDugHeRD5U?si=819184b261f94821